

N.V. NEDERLANDSCHE SPITSBERGEN COMPAGNIE (Nespico) 1921-1932

Op 5 juni 1920 vertrok een Nederlandse expeditie naar Spitsbergen om te bekijken of de in 1919 gekochte steenkool concessies daadwerkelijk tot exploitatie konden worden gebracht. De expeditie was hoopgevend en in 1921 werden de concessies ingebracht in de nieuw op te richten Nederlandsche Spitsbergen Compagnie (Nespico). In de jaren 1921-1926 investeerde de onderneming vele miljoenen guldens en wist binnen enkele jaren in het barre niemandsland een voor die tijd hypermoderne mijnonderneming uit de grond te stampen. In nederzetting Barentsburg zouden uiteindelijk 500 mensen wonen en werken. Toen de mijn en installaties uiteindelijk klaar waren werd in 1926 toch besloten de activiteiten tijdelijk te staken. Gebrek aan bedrijfskapitaal, lage kolenprijzen en abnormaal hoge transportkosten, waren er de oorzaak van dat de Nespico nog slechts drie mensen in dienst had op Spitsbergen: een Noor, een Duitser en een Nederlander, Sjef van Dongen. Zij zagen toe op de eigendommen van de maatschappij en verrichtten onderhoud aan de machines.

Het eentonige leven op Spitsbergen zou voor Sjef van Dongen een onverwachte wending krijgen. In het fascistische Italië van Mussolini maakte generaal Umberto Nobile zich in maart 1928 op voor de meest spraakmakende poolvlucht aller tijden. Voor de tweede keer zou getracht worden per zeppelin (de "Italia") de Noordpool te bereiken. Het was een door paus Pius XI gesteunde vlucht met vele politieke achtergronden, een propagandastunt die Italië zo nodig had toen na de eerste solovlucht over de oceaan, een jaar eerder tot stand gebracht door Charles Lindbergh, transatlantische vluchten, recordpogingen en andere waaghalzerijen aan de orde van de dag waren. Nobile en vijftien bemanningsleden bereikten op 24 mei 1928 de Noordpool. Wegens de harde wind en slecht zicht werd er niet geland. De Italiaanse driekleur en een van de paus meegekregen 80 kilo zware eikenhouten kruis werden onder het weerklinken van de grammofoonplaat met het fascistische volkslied, naar beneden geworpen. Op de terugtocht op 25 mei kwam de Italia in moeilijkheden: ze stortte neer op het pakijns. Diverse landen starten een zoektocht. Van Dongen nam, samen met de Italiaanse kapitein Sora, deel aan de zoekactie met behulp van een hondenslee. Na een uiterst

gevaarlijke zoektocht van vier weken moesten ook zij gered worden. Ook Nobile en zeven bemanningsleden werden gered door een Russische ijsbreker. Van de overigen 8 expeditieleden is nimmer meer iets vernomen. Ook de resten van het luchtschip zijn nooit teruggevonden. Terug in Nederland werd van Dongen als een held onthaald. Op het kantoor van de Nespico ontving hij van de maatschappij een grote zilveren medaille met oorkonde en een studiebeurs van f 2400 per jaar voor een studie naar keuze voor drie jaren. Met de maatschappij kwam het na de reorganisatie van 1926 nooit meer goed. Er werd 6 jaar gewacht op verbeterde marktomstandigheden maar in 1932 volgde het laatste hoofdstuk. Voor minder dan f 1.500.000 werden alle bezittingen op Spitbergen verkocht aan het Russische staatsbedrijf Trust Arktikugol.

Jaap-Jan Ursem

Uit: V.V.O.F. Mededelingenblad Dertigste jaargang Nr. 1 van januari 2009, blz. 3-4.